

George C. Bogdan – mutual Romanian –French Relations

George C. Bogdan - correspondances roumano-françaises

George C. Bogdan – reciprocități româno-franceze

Doina BOGDAN – DASCĂLU

Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu” al Academiei Române, Filiala Timișoara
E-mail: dascaludoina@yahoo.com

Abstract

Intellectuals in Banat have cultivated themselves under the influence of German-speaking cultural environment for a long time. Few were those who looked to Latinity, though. George C. Bogdan was among them. He studied in France and then tried to become an intermediary by providing information from the two countries with the help of articles and conferences. His contributions represent an important moment in the history of Romanian-French relations.

Résumé

Longtemps les intellectuels de Banat se sont formés sous l'influence du milieu culturel germanophone. Il y en a eu peu à s'orienter vers la latinité. Parmi ceux-ci, on remarque George C. Bogdan qui, après avoir étudié en France, s'est consacré à la médiation culturelle, fournissant aux lecteurs des deux pays de riches informations, par l'intermédiaire de ses articles et conférences. Ses contributions représentent un moment important dans l'histoire des relations culturelles roumano-françaises.

Rezumat

Intelectualii din Banat s-au format mult timp sub influența mediului cultural germanofon. Puțini au fost cei care au privit spre latinitate. Între aceștia se numără și George C. Bogdan, care a studiat în Franța și, apoi, s-a străduit să devină un intermediar prin furnizarea de informații cititorilor din cele două țări, cu ajutorul unor articole și conferințe. Contribuțiile sale reprezintă un moment important din istoria relațiilor culturale româno-franceze.

Keywords: Lille, The Superior School of Journalism, “Reșița”, cultural intermediary, travel memorial

Mots-clés : Lille, Ecole Supérieure de Journalisme, " Reșița ", médiateur culturel, mémoires de voyage

Cuvinte-cheie: Lille, Școala Superioară de Jurnalism, „Reșița”, intermediar cultural, memorial de călătorie

Este un fapt bine cunoscut că, secole de-a rândul, intelectualii români din Transilvania și din Banat au fost influențați de cultura germană, mai ales în varianta ei austriacă, sau chiar s-au format în acest spațiu germanofon, unde au urmat cursurile unor importante universități. Mai mult, această influență s-a putut exercita și la fața locului, căci în ambele provincii au existat puternice colectivități germane, care au oferit, de asemenea, puncte de reper pentru mișcarea noastră

culturală. Influența, întrutotul explicabilă prin condițiile socio-politice de atunci, s-a manifestat în aproape toate domeniile vieții noastre spirituale, de la școală la presă și de la literatură la științe.

După Marea Unire, această tendință a persistat, deși intensitatea ei s-a diminuat odată cu trecerea timpului. În această perioadă, s-au făcut eforturi considerabile de racordare la cultura națională, așa cum a fost ea creată în provinciile extracarpătice, dar și la culturile romanice, franceză și italiană îndeosebi. În consecință, unii tineri au optat pentru studiul în centre universitare din această zonă, contribuind astfel la multiplicarea surselor cultural-artistice și, implicit, a efectelor acestora.

Unul dintre acești tineri a fost George C. Bogdan. El s-a născut în anul 1908, la Deliblata, localitate a Voivodinei, celebră pentru dunele ei de nisip, unice în Europa. Ele au trezit interesul științific al unui mare geograf francez, de Martonne, profesor la Sorbona, care a vizitat localitatea la începutul secolului al XX-lea și a întocmit un studiu asupra dunelor și asupra florei și faunei lor. Cu acest prilej, acesta a stabilit dialoguri cu intelectualii comunei, printre care se număra și învățătorul Iosif Bogdan, tatăl celui despre care scriem. Desigur că seriozitatea și profesionalismul profesorului francez l-au impresionat în așa măsură încât, atunci când fiul său, terminând Școala Superioară de Comerț din Timișoara, urma să studieze mai departe, l-a îndemnat să se îndrepte spre Franța.

Așa se face că în toamna anului 1927, tânărul George C. Bogdan s-a înscris la École de Sciences Sociales et Politiques, instituție pe care a frecventat-o până în vara

anului 1933. El a desfășurat și în Timișoara o susținută activitate culturală, fiind președintele Societății de lectură „Paul Iorgovici” și colaborând la publicații precum „Voința Banatului” și „Nădejdea”, activitate pe care a înțeles să o prelungească și pe pământ francez.

Simțind nevoia dobândirii unor cunoștințe suplimentare, a început să frecventeze cursurile Școlii Superioare de Jurnalism și, concomitent, seminarul practic organizat de instituție. În acest cadru ospitalier, a susținut conferința *Țăranul român în slujba culturii*, transformată apoi în articol, care trata despre preocupările cultural-artistice ale țăranilor români și se încheia cu un portret al scriitorului și artistului autodidact Tata Oancea din Bocșa. La sfârșitul conferinței, profesorul Paul Verschave, întemeietorul Școlii Superioare de Jurnalism, a declarat: „Lección desfășurată despre harnicii țărani români și dragostea lor de cultură ar putea să fie un exemplu pentru noi”. [1]

Concomitent, a devenit un harnic colaborator al unor gazete, precum „La Depeche” din Lille și „Journal d’Indre et Loire” din Chateauroux, încercând să-l familiarizeze pe cititorul francez cu realități din țara natală. Informații în sens invers a publicat în „Cultura poporului” din Timișoara. Astfel, tânărul student și-a asumat rolul de mediator între cele două culturi, o misiune continuată apoi întreaga viață.

După un an petrecut la Universitatea din Geneva, George C. Bogdan revine în țară în anul 1934 și se stabilește la Reșița, angajându-se ca inspector la Uzinele și Domeniile Reșița. Pasiunea gazetăriei l-a determinat ca, după numai un an, să înființeze, împreună cu alți trei intelectuali, publicația „Reșița”, al cărei director efectiv devine din 30 mai 1937. Până la 3 noiembrie 1940, când gazeta își încetează apariția, el a fost sufletul ei, tipărind săptămânal articole, reportaje, eseuri, recenzii etc. În articolul-program, el scria că publicația va avea „o singură doctrină: cultul valorilor” [2].

În această gazetă au apărut sub semnătura lui numeroase articole, reportaje și note referitoare la Franța și la personalități franceze.

Prima însemnare în acest sens datează din anul 1937. Prefațând o lungă și fructuoasă călătorie la Expoziția Internațională de la Paris, George C. Bogdan mărturisea: „Călătoriile au început să mă pasioneze, căci învățam din ele câteodată mai mult decât din cărțile mele de școală: am învățat să cunosc adevărul! În primul rând, Franța, pe care am cunoscut-o la 19 ani, nu se aseamăna cu cea imaginată de mine, cu ajutorul lecturilor de până atunci. La fel, mai târziu, mi-am rectificat părerile despre Belgia, Elveția, Spania, Olanda etc.” [3]

Vizitarea expoziției s-a făcut la invitația amicală a lui Nicolae Ivan, directorul gazetei timișorene „Fruncea”, al cărei cofondator George C. Bogdan a fost. Călătoria și zilele trăite la Paris sunt evocate într-un serial alcătuit din zece episoade: *Invitație la călătorie, În drum spre Veneția,*

Panorama Franței, Cealaltă Franță, Însemnări de drum. La Veneția, Însemnări de drum. Milano-Paris, La Paris (I), La Paris (II), La Paris (III), La Paris (IV).

Călătoria îi dă prilejul să constate schimbările petrecute în Franța în acest interval, schimbări pe care are ocazia să le cunoască la fața locului și pe care le comunică cititorului român, spre a-l familiariza cu realitățile de acolo.

În secvența intitulată semnificativ *Cealaltă Franță* [4], el afirmă existența a două Franțe: una de stânga și atee (cea a lui Briand, Blum, Paul-Boncour, Heriot etc.) și cealaltă de dreapta și creștină (a lui Maurras, Maritain, Massis, Bainville, Mauriac etc.) și evocă două evenimente la care a asistat: eliberarea din închisoare a lui Charles Maurras, „marele doctrinar al reînvierii latine” și inaugurarea bazilicii Sainte-Thèrese din Lisieux, la care au asistat trei sute de mii de pelerini francezi, unde i-a fost dat să asculte „vocea nefalsificată a adevăratului popor francez, care tălăuzi peste țara care adăpostește cele mai frumoase biserici și se poate mândri cu cei mai mari doctrinari ai naționalismului conștient și constructiv”. Realitatea pariziană, cu greve, manifestații, jandarmii de pe străzi, majorarea impozitelor, devalorizarea francului, exodul capitalului francez în străinătate și amenințarea anarhiei îl determină să-l citeze pe autorul moral al situației neliniștitoare că în Franța „legalitatea este în vacanță” [5]

Ajuns la Paris, pe care îl revede după patru ani, mărturisește că îl găsește „neschimbat în lucrurile lui eterne”. Din solidaritate cu tovarășii de drum, revede Nôtre-Dame, „sobră și maiestuoasă, adânc înfiptă în solul insulei Cité, spre a înfrunța veacurile de glorie și decadentă”, Palatul de Justiție, La Sainte-Chapelle, Opera și, noaptea, Champs-Élysé. Concluzia: „Parisul trăiește viața intens și pare că se complăce în orice situații. Ca orice femeie frumoasă. Acesta-i farmecul anticei Luteția, ce să-i faci?!” [6] Vor urma mănăstirea Cluny, Domul Invalizilor, bazilica Sacré-Coeur. Este mândru de felul cum se prezintă Pavilionul României și măgulit de ecourile favorabile din presa franceză. Descrierea pavilioanelor sovietic și german se face printr-o lungă antiteză, apoi cele ale Iugoslaviei și Ungariei.

Lungul reportaj este, în realitate, un ghid scris cu pasiune și cu obiectivitate, o ofertă făcută cititorului român de a cunoaște realități la care nu are acces direct.

Într-un alt articol din 1938, *Două aniversări*, George C. Bogdan menționează jubileul cotidianului „L'Action française” al lui Léon Daudet și Charles Maurras, care „a împlinit 30 de ani de luptă pentru o Franță mai fericită” și adaugă mahnit: „În presa noastră n-am citit nici un cuvânt despre acest eveniment. S-a imitat, probabil, atitudinea ziarelor franceze...” [7]

Apariția biografiei lui Clemenceau de Léon Daudet este prilejul de a scrie, sub pretextul unei recenzii, rânduri pline de căldură despre cel supranumit *Tigrul*. George C.

Bogdan începe prin a constata că, deși aflat în tabăra politică opusă, biograful își cinstește cum se cuvine oponentul: „Iată o carte plină de cinste. Omagiul unui regalist feroce adus unui republican sângeros, dar salvator incontestabil al patriei primejduite”. [8] O sinteză a principalelor etape din viața marelui om politic este destinată cititorilor români, cărora li se dădea astfel o lecție nu numai de patriotism exemplar, ci și de civilitate.

Concluzii

Se poate spune că George C. Bogdan a fost unul dintre primii intelectuali bănățeni care, cunoscând îndeaproape realitățile din România și din Franța, a întins o punte între cele două culturi.

Referințe bibliografice

- [1] Bogdan George C., *Tata Oancea la Geneva și la Lille*, „Semenicul” (Reșița), 1988, p. 20, 30
 [2] Bogdan George C., *Din istoria culturală a Banatului*. I. Articole din „Reșița” (1935-1940). Ediție îngrijită, studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, p. 21
 [3] Bogdan George C., *Din istoria culturală a Banatului*. I. Articole din „Reșița” (1935-1940). Ediție îngrijită, studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, p. 101

- [4] Cf. Bogdan George C., *Din istoria culturală a Banatului (I) Articole din „Reșița” (1935-1940)*. Ediție îngrijită, studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, p. 106-108
- [5] Bogdan George C., *Din istoria culturală a Banatului I. Articole din „Reșița” (1935-1940)*. Ediție îngrijită, studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, p. 106-108
- [6] Bogdan George C., *Din trecutul cultural al Banatului, I. Articole din „Reșița” (1935-1940)*: Ediție îngrijită, studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, p. 114-115
- [7] Bogdan George C., *Din trecutul cultural al Banatului, I. Articole din „Reșița” (1935-1940)*: Ediție îngrijită, studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, p. 133
- [8] Bogdan George C., *Léon Daudet, Viața furtunoasă a lui Clemenceau, în Din istoria culturală a Banatului. I. Articole din „Reșița” (1935-1940)*. Ediție îngrijită. Studiu introductiv și tabel cronologic de Doina Bogdan-Dascălu, Timișoara, Editura David Press Print, 2011, p. 156